9. 9. 2005

ID: 35669

Zmatečnost

Pravomocné rozhodnutí soudu je postiženo zmatečností podle ustanovení § 229 odst.1 písm. g) o.s.ř. nejen tehdy, jestliže bylo rozhodnuto v neprospěch účastníka v důsledku trestného činu, za nějž byl soudce nebo přísedící pravomocně odsouzen, ale i v případě, že jednání soudce nebo přísedícího, ačkoliv nebyl pravomocně odsouzen za trestný čin a ani proti němu nebylo zahájeno trestní stíhání, představuje pro společnost nebezpečný čin, jehož znaky jsou uvedeny v trestním zákoně (a jde tedy ve smyslu ustanovení § 3 odst.1 trestního zákona o trestný čin), a že v důsledku takového jednání soudce nebo přísedícího bylo rozhodnuto v neprospěch účastníka řízení.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 21 Cdo 960/2003, ze dne 17.12.2003)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce M. Š., zastoupeného advokátem, proti žalovaným 1) Podniku místního hospodářství, s.p. R., 2) České republice - Úřadu pro zastupování státu, o vydání věci nebo zaplacení finanční náhrady, o žalobě pro zmatečnost podané žalobcem proti rozsudkům Okresního soudu v Rakovníku ze dne 6.listopadu 1996 č.j. 3 C 134/92-97, Krajského soudu v Praze ze dne 3. listopadu 1997 č.j. 30 Co 304/97-145, Okresního soudu v Rakovníku ze dne 13. ledna 1999 č.j. 3 C 134/92-183 a Krajského soudu v Praze ze dne 7. září 1999 č.j. 28 Co 473/99-208, vedené u Okresního soudu v Rakovníku pod sp.zn. 9 C 526/2002, o dovolání žalobce proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 23. října 2002 č.j. 26 Co 363/2002-61, tak, že usnesení krajského soudu a usnesení Okresního soudu v Rakovníku ze dne 15. srpna 2002 č.j. 9 C 526/2002-54 [s výjimkou výroku o zastavení řízení ve vztahu mezi žalobcem a žalovaným 1)] se zrušuje a věc se v tomto rozsahu vrací Okresnímu soudu v Rakovníku k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Okresní soud v Rakovníku rozsudkem ze dne 6.11.1996 č.j. 3 C 134/92-97 zamítl žalobu, aby "žalovaný 1) byl povinen vydat žalobci bukové fošny v celkovém množství 10.327 m3, dubové fošny v celkovém množství 2.642 m3, jasanové fošny v celkovém množství 6.749 m3 s tím, pokud, nebude-li vydání tohoto řeziva možné, aby žalovaný 1) byl povinen zaplatit žalobci částku 94.841,- Kč", aby "žalovaný 1) byl povinen vydat žalobci podélně vrtací stroj zn. 100 E 274 o velikosti stolu 400 x 200 mm s vestavěným elektrickým motorem 1,5 kW, včetně spouštěče a kombinovaného stroje srovnávacího a hoblovací zn. 460 EA 931 s hoblovací šířkou 600 mm, s délkou stolu 1.900 mm, s hoblovací výškou 180 mm, s posunem za 1 minutu 8 metrů, včetně normálního příslušenství s elektromotorem 4 kW 380/660 W, a, nebude-li možné vydání těchto strojů, aby byl žalovaný 1) povinen zaplatit žalobci 1.044.970,- Kč" a aby "žalovaný 2) byl povinen zaplatit žalobci 1.139.822,- Kč s tím, že plněním jednoho ze žalovaných zaniká ve stejné výši i povinnost plnění druhého ze žalovaných", a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení a že "svědečné ve výši 38,-Kč hradí český stát".

K odvolání žalobce Krajský soud v Praze rozsudkem ze dne 3.11.1997 č.j. 30 Co 304/97-145 tento rozsudek soudu prvního stupně "v zamítavém výroku týkajícím se žalovaného 2), ve výroku o nákladech řízení ve vztahu mezi žalobcem a žalovaným 2) a ve výroku o nákladech státu" zrušil a věc v tomto rozsahu vrátil soudu prvního stupně, "ve všech výrocích týkajících se žalovaného 1)" rozsudek potvrdil, a rozhodl, že "ve vztahu mezi žalobcem a žalovaným 1)" žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

Okresní soud v Rakovníku poté rozsudkem ze dne 13.1.1999 č.j. 3 C 134/92-183 zamítl žalobu, aby "žalovaný 2) byl povinen zaplatit žalobci 1.139.822,- Kč" a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení, a to "ve vztahu mezi žalobcem a druhým žalovaným", a že svědečné ve výši 38,-Kč hradí "český stát".

K odvolání žalobce Krajský soud v Praze rozsudkem ze dne 7.9.1999 č.j. 28 Co 473/99-208 uvedený rozsudek soudu prvního stupně potvrdil "ve správném znění výroku o náhradě nákladů řízení státu tak, že Českému státu se nepřiznává náhrada nákladů řízení", a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

Žalobce se nyní žalobou pro zmatečnost podanou z důvodu uvedeného v ustanovení § 229 odst. 1 písm. g) o.s.ř.

domáhal, aby byly zrušeny rozsudky Okresního soudu v Rakovníku ze dne 6.11.1996 č.j. 3 C 134/92-97 a Krajského soudu v Praze ze dne 3.11.1997 č.j. 30 Co 304/97-145 v částech týkající se žalovaného 1) a rozsudky Okresního soudu v Rakovníku ze dne 13.1.1999 č.j. 3 C 134/92-183 a Krajského soudu v Praze ze dne 7.9.1999 č.j. 28 Co 473/99-208 v plném rozsahu. Žalobu zdůvodnil zejména tím, že veškeré listiny, kterými byl proveden v původním řízení důkaz, "dokládaly nesporné vlastnictví k movitým věcem, nacházejícím se v kolářské dílně žalobce (řezivu a strojům)", a že "ze všech dalších důkazů jednoznačně vyplynulo, že státní orgány vůči osobě žalobce zneužily svých pravomocí, nerespektovaly jeho vlastnictví a porušením zákona jej o vlastnictví uvedených věcí připravily". Soudkyně soudu prvního stupně JUDr. J. L. však "průkaznost důkazů žalobcem navržených a soudem provedených nerespektovala" a "porušila právo žalobce na soudní ochranu, jakožto i jeho právo na ochranu vlastnictví". Postup JUDr. L. považuje žalobce za tak závažný, že "naplňuje znaky skutkové podstaty trestného činu zneužití pravomoci veřejného činitele podle ustanovení § 158 odst. 1 tr. zákona".

Okresní soud v Rakovníku usnesením ze dne 15.8.2002 č.j. 9 C 526/2002-54 řízení "ve vztahu mezi žalobcem a žalovaným 1)" zastavil, žalobu "ve vztahu mezi žalobcem a žalovaným 2)" zamítl a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Dovodil, že zmatečností ve smyslu ustanovení § 229 odst.1 písm. g) o.s.ř. je, jestliže "přísedící nebo soudce, který jako člen senátu nebo samosoudce věc rozhodoval, byl pravomocně odsouzen pro trestný čin a jestliže mezi trestným činem soudce a pro účastníka nepříznivým rozhodnutím je příčinná souvislost". Protože se žalobci nepodařilo prokázat, že by bylo rozhodnuto v jeho neprospěch v důsledku trestného činu soudce, není žaloba pro zmatečnost podaná vůči žalovanému 2) důvodná. Řízení o žalobě pro zmatečnost vedené proti žalovanému 1) muselo být podle ustanovení § 107 odst.5 o.s.ř. zastaveno, neboť žalovaný 1) byl z důvodu ukončení likvidace státního podniku dnem 5.8.2002 vymazán z obchodního rejstříku a nemá žádného právního nástupce.

K odvolání žalobce Krajský soud v Praze usnesením ze dne 23.10.2002 č.j. 26 Co 363/2002-61 usnesení soudu prvního stupně ve výroku o zamítnutí žaloby pro zmatečnost a ve výroku o nákladech řízení potvrdil a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud dovodil, že důvod žaloby pro zmatečnost podle ustanovení § 229 odst.1 písm.g) o.s.ř. je dán tam, kde mezi nepříznivým rozhodnutím pro žalujícího účastníka a trestným činem soudce je "přímá souvislost". Aby však určité společensky závadné jednání mohlo být označeno za trestný čin spáchaný konkrétní osobou, je zde třeba pravomocného odsuzujícího rozsudku soudu; není-li takové rozhodnutí "k dispozici", nelze hovořit o tom, že "nějaká osoba se dopustila jednání, které svými znaky naplňuje skutkovou podstatu určitého trestného činu". Opačné pojetí, kdy by "pouhá subjektivní představa žalujícího účastníka o spáchání trestného činu" byla postačující "pro přípustnost" žaloby pro zmatečnost, by byla v rozporu s čl. 40 Listiny základních práv a svobod a "základními principy trestního práva". Protože žalobce neprokázal "existenci takového pravomocného soudního rozhodnutí, které by spáchání konkrétního trestného činu konkrétním soudcem prokazovalo", není žaloba důvodná.

Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podal žalobce dovolání. Namítá, že soudkyně JUDr. J. L., která u soudu prvního stupně jeho věc projednávala, se tím, že "nebrala v úvahu křivdu, která se mu před cca 40 lety stala" a jeho nároky z toho vyplývající zamítla, dopustila trestného činu zneužití pravomoci veřejného činitele podle ustanovení § 158 odst. 1 tr. zákona. Podle názoru žalobce není významné, zda proti JUDr. L. je nebo bylo vedeno trestní řízení pro trestný čin nebo zda již za tento trestný čin byla odsouzena; trestní řízení podle platných právních předpisů může probíhat pouze na základě usnesení o zahájení trestního stíhání, jež spadá "do pravomoci orgánů Policie ČR", a trestní řízení u soudu může probíhat pouze na základě obžaloby, podané státním zástupcem. Žalobce nemá sám možnost tyto skutečnosti nijak ovlivnit, neboť jsou ve výlučné pravomoci orgánů státu. Žalobce navrhl, aby dovolací soud usnesení soudů obou stupňů zrušil a aby věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

V průběhu dovolacího řízení zanikl Okresní úřad v R., který jako organizační složka státu za žalovaného 2) vystupoval před soudem. Protože do práv a povinností, o něž v tomto řízení jde, vstoupil dnem 1.1.2003 na jeho místě Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových (srov. zákon č. 320/2002 Sb.), dovolací soud s ním nadále jednal jako s orgánem České republiky, který je v projednávané věci oprávněn za žalovaného 2) vystupovat před soudem.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o.s.ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o.s.ř.).

Podmínky přípustnosti dovolání proti usnesení odvolacího soudu, jímž bylo rozhodnuto o žalobě pro zmatečnost, jsou obsaženy v ustanovení § 238a odst.1 písm.b), § 238a odst.2 a v § 237 odst.1 a 3 o.s.ř.

Dovolání je přípustné proti usnesení odvolacího soudu, jímž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým bylo rozhodnuto o žalobě pro zmatečnost [§ 238a odst.1 písm.b), § 238a odst.2 a § 237 odst.1 písm.a) o.s.ř.], nebo jímž bylo potvrzeno usnesení soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl o žalobě pro zmatečnost jinak než v dřívějším usnesení proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější usnesení zrušil [§ 238a odst.1 písm.b), § 238a odst.2 a § 237 odst.1 písm.b) o.s.ř.], anebo jímž bylo potvrzeno usnesení soudu prvního stupně, kterým bylo rozhodnuto o žalobě pro zmatečnost, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení § 238a odst.1 písm.b), § 238a odst.2 a § 237 odst.1 písm.b) o.s.ř. a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené usnesení odvolacího soudu má v rozhodnutí o žalobě pro zmatečnost po právní stránce zásadní význam [§ 238a odst.1 písm.b), § 238a odst.2 a § 237 odst.1 písm.c) o.s.ř.].

Žalobce dovoláním napadá usnesení odvolacího soudu ve výroku, jímž byl potvrzeno usnesení soudu prvního stupně, kterým bylo rozhodnuto o žalobě pro zmatečnost. Podle ustanovení § 238a odst.1 písm.b), § 238a odst.2 a § 237 odst.1 písm.b) o.s.ř. dovolání není přípustné, a to již proto, že ve věci nebylo soudem prvního stupně vydáno usnesení o žalobě pro zmatečnost, které by bylo odvolacím soudem zrušeno. Dovolání žalobce proti usnesení odvolacího soudu tedy může být přípustné jen při splnění předpokladů uvedených v ustanovení § 238a odst.1 písm.b), § 238a odst.2 a § 237 odst.1 písm.c) o.s.ř.

Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam ve smyslu ustanovení § 238a odst.1 písm.b), § 238a odst.2 a § 237 odst.1 písm.c) o.s.ř. zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem [§ 238a odst.1 písm.b), § 238a odst.2 a § 237 odst.3 o.s.ř.].

Přípustnost dovolání podle ustanovení § 238a odst.1 písm.b), § 238a odst.2 a § 237 odst.1 písm.c) o.s.ř. není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud za použití hledisek, příkladmo uvedených v ustanovení 238a odst.1 písm.b), § 238a odst.2 a § 237 odst.3 o.s.ř., dospěje k závěru, že napadené usnesení odvolacího soudu v rozhodnutí o žalobě pro zmatečnost po právní stránce zásadní význam skutečně má.

V projednávané věci odvolací soud řešil právní otázku, kdy (za jakých podmínek) je naplněn důvod žaloby pro zmatečnost uvedený v ustanovení § 229 odst.1 písm. g) o.s.ř. Protože tato otázka dosud nebyla v rozhodování dovolacího soudu vyřešena, představuje napadené usnesení odvolacího soudu rozhodnutí, které má po právní stránce zásadní význam. Dovolací soud proto dospěl k závěru, že dovolání žalobce proti usnesení odvolacího soudu je přípustné podle ustanovení § 238a odst.1 písm.b), § 238a odst.2 a § 237 odst.1 písm.c) o.s.ř.

Po přezkoumání usnesení odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o.s.ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o.s.ř.), Nejvyšší soud ČR dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

Podle ustanovení § 229 odst.1 písm.g) o.s.ř. žalobou pro zmatečnost účastník může napadnout pravomocné rozhodnutí soudu prvního stupně nebo odvolacího soudu, kterým bylo řízení skončeno, jestliže bylo rozhodnuto v neprospěch účastníka v důsledku trestného činu soudce nebo přísedícího.

S odvolacím soudem lze souhlasit v tom, že o zmatečnost podle ustanovení § 229 odst.1 písm. g) o.s.ř. jde jen tehdy, jestliže mezi pro účastníka nepříznivým rozhodnutím soudu a trestným činem soudce nebo přísedícího je příčinná souvislost, tedy jestliže trestný čin soudce nebo přísedícího byl příčinou toho, proč rozhodnutí soudu vyznělo v neprospěch účastníka. S názorem odvolacího soudu, že v neprospěch účastníka bylo rozhodnuto v důsledku trestného činu soudce nebo přísedícího, jen jestliže byl soudce nebo přísedící za trestný čin pravomocně odsouzen, však dovolací soud nesouhlasí.

Trestným činem je pro společnost nebezpečný čin, jehož znaky jsou uvedeny v trestním zákoně (§ 3 odst.1 trestního zákona). Orgány činné v trestním řízení jsou povinny pečovat o to, aby trestné činy byly náležitě zjištěny a aby jejich pachatelé byli podle zákona spravedlivě potrestáni. K odsouzení pachatele trestného činu může dojít jen tehdy, bylo-li policejním orgánem (k tomu, co se rozumí policejním orgánem, srov. § 12 odst.2 trestního řádu) zahájeno jeho trestní stíhání jako obviněného (srov. § 160 a násl. trestního řádu) a postavil-li státní zástupce prostřednictvím obžaloby nebo návrhu na potrestání obviněného před soud (srov. § 176 a násl. trestního řádu). I když došlo ke spáchání trestného činu, nelze trestní řízení zahájit a, bylo-li již zahájeno, nelze v něm pokračovat, a tedy ani pachatele trestného činu odsoudit, je-li trestní stíhání nepřípustné (§ 11 trestního řádu), například v důsledku amnestie udělené prezidentem republiky nebo proto, že trestní stíhání je promlčeno nebo že pachatel zemřel.

Žaloba pro zmatečnost je mimořádný opravný prostředek, který v občanském soudním řízení slouží k tomu, aby

mohla být zrušena pravomocná rozhodnutí soudu, která trpí takovými vadami, jež představují porušení základních principů ovládajících řízení před soudem, popřípadě je takovými vadami postiženo řízení, které vydání rozhodnutí předcházelo (zmatečností), jestliže je nejen v zájmu účastníků, ale i ve veřejném zájmu, aby taková rozhodnutí byla dodatečně odstraněna, bez ohledu na to, zda jsou nebo nejsou věcně správná.

Smyslem (účelem) zmatečnosti podle ustanovení § 229 odst.1 písm. g) o.s.ř. je zrušení takového pravomocného rozhodnutí soudu, které vyznělo v neprospěch některého z účastníků řízení v důsledku trestného činu soudce nebo přísedícího. Z tohoto pohledu proto není samo o sobě významné, zda soudce nebo přísedící byl za svůj trestný čin odsouzen nebo zda trestní stíhání bylo zastaveno, popřípadě vůbec nebylo zahájeno, například pro nepřípustnost trestního stíhání, anebo zda se jednáním soudce orgány činné v trestním řízení vůbec nezabývaly, ačkoliv představovalo trestný čin (například proto, že jim vůbec nebylo oznámeno). Ustanovení § 229 odst.1 písm. g) o.s.ř. z tohoto důvodu nebuduje zmatečnost v návaznosti na to, že soudce nebo přísedící byl za trestný čin pravomocně odsouzen, ale pouze na skutečnosti, že soudce nebo přísedící spáchal trestný čin, v důsledku kterého bylo rozhodnuto v neprospěch některého z účastníků.

Bylo-li pravomocným rozhodnutím stanoveno, že soudce nebo přísedící spáchal trestný čin, je soud v občanském soudním řízení tímto rozhodnutím vázán (srov. § 135 odst.1 o.s.ř.). V případě, že takový trestný čin byl příčinou toho, proč bylo pravomocně rozhodnuto v neprospěch některého z účastníků řízení, jde nepochybně o zmatečnost podle ustanovení § 229 odst.1 písm. g) o.s.ř. Jestliže však k pravomocnému odsouzení soudce nebo přísedícího nedošlo, jedná se - bez ohledu na to, zda trestní stíhání soudce nebo přísedícího je nepřípustné, nebo že se činem soudce orgány činné v trestním řízení vůbec nezabývaly - o zmatečnost ve smyslu ustanovení § 229 odst.1 písm. g) o.s.ř., jestliže jednání soudce nebo přísedícího představuje pro společnost nebezpečný čin, jehož znaky jsou uvedeny v trestním zákoně (a jde tedy ve smyslu ustanovení § 3 odst.1 trestního zákona o trestný čin), a jestliže v důsledku takového jednání soudce nebo přísedícího bylo rozhodnuto v neprospěch účastníka řízení.

Ve prospěch opačného názoru nelze úspěšně argumentovat ani ustanovením čl. 40 odst.1 Listiny základních práv a svobod, která byla usnesením předsednictva České národní rady ze dne 16.12.1992 č. 2/1993 Sb. vyhlášena za součást ústavního pořádku České republiky, ani "základními principy trestního práva". V řízení o žalobě pro zmatečnost podané z důvodu uvedeného v § 229 odst.1 písm.g) o.s.ř. totiž nejde a ani nemůže jít o rozhodování o vině a trestu za trestný čin nebo o trestní stíhání soudce nebo přísedícího, ale jen - formou předběžné otázky (§ 135 odst.2 o.s.ř.) - o posouzení, zda jednání soudce nebo přísedícího představuje pro společnost nebezpečný čin, jehož znaky jsou uvedeny v trestním zákoně, jako jednoho z předpokladů potřebného pro závěr, zda napadené rozhodnutí je postiženo zmatečností podle ustanovení § 229 odst.1 písm. g) o.s.ř.

Nejvyšší soud ČR z uvedených důvodů dospěl k závěru, že pravomocné rozhodnutí soudu je postiženo zmatečností podle ustanovení § 229 odst.1 písm. g) o.s.ř. nejen tehdy, jestliže bylo rozhodnuto v neprospěch účastníka v důsledku trestného činu, za nějž byl soudce nebo přísedící pravomocně odsouzen, ale i v případě, že jednání soudce nebo přísedícího, ačkoliv nebyl pravomocně odsouzen za trestný čin a ani proti němu nebylo zahájeno trestní stíhání, představuje pro společnost nebezpečný čin, jehož znaky jsou uvedeny v trestním zákoně (a jde tedy ve smyslu ustanovení § 3 odst.1 trestního zákona o trestný čin), a že v důsledku takového jednání soudce nebo přísedícího bylo rozhodnuto v neprospěch účastníka řízení.

V projednávané věci odvolací soud dospěl k závěru, že žalobou napadená rozhodnutí nejsou postižena zmatečností podle ustanovení § 229 odst.1 písm. g) o.s.ř., neboť nebylo "prokázáno takové pravomocné soudní rozhodnutí, které by spáchání konkrétního trestného činu konkrétním soudcem prokazovalo". Protože se - veden nesprávným právním názorem - nezabýval tím, zda jednání soudkyně soudu prvního stupně JUDr. J. L. nepředstavovalo pro společnost nebezpečný čin, jehož znaky jsou uvedeny v trestním zákoně, a zda v důsledku takového jejího jednání nebylo rozhodnuto v neprospěch žalobce, nemůže jeho závěr zatím obstát.

Za dovolacího řízení rovněž vyšlo najevo, že usnesení odvolacího soudu je postiženo zmatečností podle ustanovení § 229 odst.3 o.s.ř., neboť žalobci byla v průběhu řízení nesprávným postupem odvolacího soudu odňata možnost jednat před soudem.

Odnětím možnosti jednat před soudem ve smyslu ustanovení § 229 odst. 3 o.s.ř. se rozumí postup soudu, jímž znemožnil účastníku řízení realizaci procesních práv, která mu občanský soudní řád dává (například právo účastnit se

jednání, činit přednesy, navrhovat důkazy apod.). O zmatečnost ve smyslu ustanovení § 229 odst. 3 o.s.ř. jde přitom jen tehdy, jestliže šlo o postup nesprávný (uvažováno z hlediska zachování postupu soudu určeného zákonem nebo dalšími obecně závaznými právními předpisy) a jestliže se postup soudu projevil v průběhu řízení a nikoliv při rozhodování. Nejde-li o případ, kdy účastníku byl ustanoven opatrovník, ačkoliv k tomuto opatření nebyly splněny zákonem stanovené předpoklady, je důvod zmatečnosti podle ustanovení § 229 odst. 3 o.s.ř. dán zejména tehdy, jestliže soud rozhodl bez nařízení jednání, přestože mělo být ve věci jednáno, nebo jestliže soud věc projednal v rozporu s ustanovením § 101 odst. 3 o.s.ř. v nepřítomnosti účastníka.

Pro řízení o žalobě pro zmatečnost platí přiměřeně ustanovení o řízení v prvním stupni, není-li v ustanoveních § 235b a násl. o.s.ř. stanoveno něco jiného (§ 235a odst.2 o.s.ř.). Vyplývá z toho, že soud prvního stupně nemusí k projednání žaloby pro zmatečnost a k rozhodnutí o ní nařídit jednání, jen jestliže žalobu zamítá proto, že není přípustná, nebo proto, že ji podal někdo, kdo k ní nebyl oprávněn, nebo proto, že byla podána po uplynutí lhůt počítaných od právní moci napadeného rozhodnutí (srov. § 235f o.s.ř.).

K projednání odvolání proti usnesení soudu prvního stupně, kterým bylo rozhodnuto o žalobě pro zmatečnost, nařídí předseda senátu odvolacího soudu jednání (srov. § 214 odst.1 o.s.ř.); jednání není třeba nařizovat pouze v případech uvedených v ustanoveních § 214 odst.2 a 3 o.s.ř.

V posuzovaném případě soud prvního stupně usnesením ze dne 15.8.2002 č.j. 9 C 526/2002-54 žalobu pro zmatečnost zamítl z jiných důvodů, než které jsou uvedeny v ustanovení § 235f o.s.ř., a v souladu s ustanoveními § 235a odst.2 a § 115 odst.1 o.s.ř. nařídil k projednání žaloby a k rozhodnutí o ní jednání. Odvolací soud pak rozhodl o odvolání žalobce proti tomuto usnesení, aniž by - jak je zřejmé z obsahu spisu - předseda senátu odvolacího soudu nařídil jednání. Předpoklady k rozhodnutí o tomto odvolání bez nařízení jednání uvedené v ustanoveních § 214 odst.2 a 3 o.s.ř. přitom nebyly splněny. Odvolací soud totiž nerozhodl o odmítnutí odvolání, o zastavení nebo přerušení odvolacího řízení nebo o zrušení usnesení soudu prvního stupně podle ustanovení § 221 odst.1 o.s.ř., odvolání žalobce nesměřovalo toliko do výroku o náhradě nákladů řízení, lhůtě k plnění nebo předběžné vykonatelnosti a účastníci se práva na projednání věci nevzdali a ani s rozhodnutím věci bez nařízení nesouhlasili. Bez nařízení jednání neumožňovalo odvolacímu soudu rozhodnout o odvolání žalobce ani ustanovení § 214 odst.1 písm.c) o.s.ř., neboť usnesením soudu prvního stupně bylo rozhodnuto z pohledu předmětu žaloby pro zmatečnost "ve věci samé" a - vzhledem k tomu, že jím nebylo rozhodnuto způsobem uvedeným v ustanovení § 235f o.s.ř. - nebylo podle zákona možné je vydat bez nařízení jednání (srov. též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22.4.2003 sp. zn. 21 Cdo 2179/2002, uveřejněné pod č. 73 v časopise Soudní judikatura, roč. 2003).

Z uvedeného je proto nepochybné, že odvolací soud, který projednal odvolání žalobce proti usnesení soudu prvního stupně a rozhodl o něm bez nařízení jednání, tím žalobci v rozporu se zákonem odňal možnost jednat před soudem. Dovolací soud k uvedené zmatečnosti podle ustanovení § 229 odst.3 o.s.ř. ve smyslu ustanovení § 242 odst.3 věty druhé o.s.ř. přihlédl, i když nebyla uplatněna v dovolání.

Protože usnesení odvolacího soudu není správné, Nejvyšší soud České republiky je zrušil (§ 243b odst. 2 část věty za středníkem o.s.ř.). Vzhledem k tomu, že důvody, pro které bylo zrušeno usnesení odvolacího soudu, platí i na usnesení soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud České republiky i toto rozhodnutí [s výjimkou výroku o zastavení řízení ve vztahu mezi žalobcem a žalovaným 1), které nebylo napadeno odvoláním a samostatně nabylo právní moci] a věc v tomto rozsahu vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 věta druhá o.s.ř.).

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Odpovědnost za vady
- Náhrada nákladů na výživu pozůstalých (jiných) osob
- Mezinárodní příslušnost ve věcech rodičovské zodpovědnosti
- Smlouva o dílo (exkluzivně pro předplatitele)
- Spotřebitelský úvěr (exkluzivně pro předplatitele)

- Starobní důchod (exkluzivně pro předplatitele)
- Veřejná obchodní společnost (exkluzivně pro předplatitele)
- Vypořádání SJM (exkluzivně pro předplatitele)
- Přiměřené protiplnění
- Předkupní právo
- Ochrana osobnosti